

RAAMATUN KASVIT HEPREAKSI

SEKÄ NIISTÄ SAADUT TUOTTEET JA MUITA NIIHIN LIITTYVIÄT SANOJA

יוחנן בן-ישראל ה'תשס"ו — 5766 Johanan Ben-Israel

Vuorilinnan Opintokeskus – <http://www.metzudah.com>
Copyright © Johanan Ben-Israel 2006

Päivitetty 09.04.2006

אֶרֶץ חֹטָה וְשֹׁעֵרָה וְגַפְּן וְתַאֲנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ-זֵיַת שָׁמֶן וְדָבָשׁ: (דברים ח, ח)

(lineaarikäännös 5.Moos 8:8) .[taateli]hunaja-ja öljy öljypuu-maa ;granaattiomena-ja viikunapuu-ja viiniköynnös-ja ,ohra-ja makaronivehän maa

“Makaronivehän ja ohran ja viiniköynnöksen ja viikunapuun ja granaattiomenan maa, öljypuun ja taatelihunajan maa.” (tarkka sujuva käännös) (5.Mooses 8:8)

ALUKSI

- Jokaisesta kasvilajista on mainittu tieteellinen nimi, kasviheimo, heprealainen nimi ja suomalainen nimi, mikäli sellainen on olemassa
- Olen itse laatinut joitakin suomalaisia nimiä tieteellisen, heprealaisen tai englanninkielisen nimen perusteella, esimerkiksi 39. inkiväärikuoho, 79. suolamaltsa, 94. piikkikoiso ja 98. verivatukka
- Kasvien järjestys ei noudata mitään teosta, vaan on itse laatimani. Joidenkin tärkeiden lajien kohdalla on lueteltu muita kasviin tai sen hyötykäyttöön liittyviä sanoja (sisennetty oikealta ja aakkosjärjestyksessä heprealaisen sanan mukaan numeroituna pääsanansa alle)
- Kaikki mahdolliset lajiin liittyvät esiintymiset Raamatun tekstissä (ns. Vanha testamentti) on mainittu, ne on kuitenkin lueteltu heprealaisen Raamatun kirjojen järjestyksessä (1.Mooses, 2.Mooses, 3.Mooses, 4.Mooses, 5.Mooses, Joosua, Tuomarit, 1.Samuel, 2.Samuel, 1.Kuninkaat, 2.Kuninkaat, Jesaja, Jeremia, Hesekiel, Hoosea, Joel, Aamos, Obadja, Joonas, Miika, Naahum, Habakuk, Sefanja, Haggai, Sakarja, Malakia, Psalmi, Sananlaskut, Job, Laulujen laulu, Ruut, Valitusvirret, Saarnaaja, Ester, Daniel, Esra, Nehemia, 1.Aikakirja, 2.Aikakirja)
- Kasvien esiintymiset Raamatun tekstissä perustuvat Even-Shoshanin heprealaiseen Konkordanssiin (ks. Kirjallisuusluettelo), joten jotkin jakeet voivat olla suomalaisissa Raamatun käänöksissä eri numeroilla; joidenkin lajien kohdalla olen tarkistanut erot ja silloin suomalaisen Raamatun jakeet ovat suluissa; yleensä jakeet ovat kuitenkin samat heprealaisessa Raamatussa ja suomalaisissa käänöksissä
- Kasveja ja niihin liittyviä sanoja tulee jatkossa lisää
- Voit lähettää palautetta, kritiikkiä ja parannusehdotuksia sähköpostilla; otan kaiken palautteen ja kritiikin kiitollisuudella vastaan ja olen valmis kehittämään tätä kirjoitusta jatkossa palautteen suuntaan, kiitos!

HUOMAA!

- Kaikkien heprealaisten sanojen varmaa merkitystä ja lajimäärittystä emme voi enää nykyään tietää, siten jotkin näistä määrityksistä ja tieteellisistä nimistä ovat epävarmoja
- Joissakin jakeissa sana esiintyy kaksi tai useamman kerran
- Tässä esityksessä kasveista ei ole kerrottu juuri mitään muuta kuin niiden nimet ja esiintyminen Raamatun teksteissä
- Parhaita esityksiä Raamatun kasveista ovat Moldenken ja Zoharyn teokset, katso

- Kirjallisuusluettelo
- Israelin alueen luonnonvaraisesta kasvistosta kiinnostuneille suosittelen Feinbrun-Dothan & kumppanien tekemää Israelin kasviota (hepreankielinen), katso Kirjallisuusluettelo
  - Sanojen transkriptiot ja painotus noudattavat kirjoitusta HEPREAN AAKKOSET JA LUKEMISEN PERIAATTEET (lyhyet vokaalit pääpainottomassa tavussa: *a, e, e, i, o, o, u*; lyhyet vokaalit pääpainollisessa tavussa: *á, é, é, í, ó, ú*; pitkät vokaalit pääpainottomassa tavussa: *ā, ē, ē, ī, ō, ū*; pitkät vokaalit pääpainollisessa tavussa: *â, ê, ê, î, ô, û*; hyvin lyhyet vokaalit aina pääpainottomassa tavussa: *a, e, o, e*)

SISÄLTÖ

lajin numero

I. RAVINTOKASVEJA JA MUITA HYÖTYKASVEJA

- HEDELMÄPUITA 1.
  - VIINITARHAAN JA VIINIKUURNAAN LIITTYVIÄ SANOJA
  - VIINIKÖYNNÖS, VIINIRYPÄLE JA SIITÄ VALMISTETUT TUOTTEET JA NIIHIN LIITTYVIÄ SANOJA
  - VIININ, VEDEN, HEDELMIEN, JYVIEN JA RUOAN SÄILYTYTTÄMISEEN JA VALMISTAMISEEN KÄYTETTÄVIÄ ASTIOITA
- VILJOJA 13.
  - VILJAAN LIITTYVIÄ SANOJA (13. – 17.)
  - ERILAISIA LEIPIÄ, KAKKUJA JA MUITA RUOKAAN LIITTYVIÄ SANOJA (13. – 17.)
- MUITA RAVINTOKASVEJA 18.
- MAUSTE- JA ROHTOKASVEJA 27.
- KUITUKASVEJA 49.

II. PUITA JA PENSAITA

- HAVUPUITA 51.
- LEHTIPUITA 60.

III. RUOHOVARTISIA LUONNONVARAISIA KASVEJA

- KUKKIA, MYRKKYKASVEJA JA RUOHOJA 77.
- VESIKASVEJA 87.
- OHDAKKEITA JA ORJANTAPPUROITA 91.

IV. KIRJALLISUUSLUETTELO

I. RAVINTOKASVEJA JA MUITA HYÖTYKASVEJA

• HEDELMÄPUITA

1. *Vitis vinifera* (Vitaceae) — viiniköynnös, viinipuu

(*géfēn, g^éfānîm*) גֵּפֶן, גַּפְנִים

55x: 1.Mooses 40:9,10, 49:11, 4.Mooses 6:4, 20:5, 5.Mooses 8:8, 32:32, Tuomarit 9:12,13, 13:14, 1.Kuninkaat 5:5, 2. Kuninkaat 4:39, 18:31, Jesaja 7:23, 16:8,9, 24:7, 32:12, 34:4, 36:16, Jeremia 2:21, 5:17, 6:9, 8:13, 48:32, Hesekiel 15:2,6, 17:6,7,8, 19:10, Hoosea 2:14, 10:1, 14:8, Joel 1:7,12, 2:22, Miika 4:4, Habakuk 3:17, Haggai 2:19, Sakarja 3:10, 8:12, Malakia 3:11, Psalmi 78:47, 80:9,15, 105:33, 128:3, Job 15:33, Laulujen laulu 2:13, 6:11, 7:9,13

• VIINITARHAAN JA VIINIKUURNAAN LIITTYVIÄ SANOJA

1.1. puutarha, hedelmätarha, viinitarha

(*gán, gannîm*) גַּן, גַּנְיִים

41x: 1.Mooses 2:8,9,10,15,16, 3:1,2,3,8,10,23,24, 13:10, 4.Mooses 11:10, 1.Kuninkaat 21:2,18, 2.Kuninkaat 1:26, Jesaja 51:3, 58:11, Jeremia 31:11, 39:4, 52:7, Hesekiel 28:13, 31:8,9, 36:35, Joel 2:3, Laulujen laulu 4:12,15,16, 5:1, 6:2, 8:13, Valitusvirret 2:6, Nehemia 3:15

1.2. puutarha, hedelmätarha, viinitarha

(*gannâ, gannôl*) גַּנְהָ, גַּנְוֹל

12x: 4.Mooses 24:6, Jesaja 1:29,30, 61:11, 66:17, 65:3, Jeremia 29:5,28, Aamos 4:9, 9:14, Job 8:16, Saarnaaja 2:5

1.3. puutarha, hedelmätarha, viinitarha

(*ginnâ*) גִּנָּה

4x: Laulujen laulu 6:11, Ester 1:5, 7:7,8

1.4. viinikuurnan ylempi osa, jossa rypäleet poljetaan (öljypuristin, ks. 6.2.)

(*gât, gittôt*) גֵּת, גִּתוֹת

33x: Tuomarit 6:11, Jesaja 63:2, Joeel 4:13, Valitusvirret 1:15, Nehemia 13:15; paikka: 39x: Joosua 11:22, 19:13,45, 21:24,25, 1.Samuel 5:8, 6:17, 7:14, 17:4,23,52, 21:11,13, 27:2,3,4,11, 2.Samuel 1:20, 15:18, 21:20,22, 1.Kuninkaat 2:39,40,41, 2.Kuninkaat 12:18, 14:25, Aamos 6:2, Miika 1:10, Psalmit 56:1, 1.Aikakirja 6:54, 7:21, 8:13, 18:1, 20:6,8, 2.Aikakirja 11:8, 26:6; paikka 4x: Joosua 19:45, 21:24,25, 1.Aikakirja 6:54 (Raamatun paikkoja ei ole eroteltu viinikuurnan ja öljypuristimen välillä)

1.5. viinikuurnan allas, johon rypälemehu valuu

(*jéqev, j^eqāvîm*) יֶקֶב, יֶקְבִּים

15x: 4.Mooses 18:27,30, 5.Mooses 15:14, 16:13, 2.Kuninkaat 6:27, Jesaja 5:2, 16:10, Jeremia 48:33, Hoosea 9:2, Joeel 2:24, 4:13, Haggai 2:16, Sakarja 14:10, Sananlaskut 3:10, Job 24:11

1.6. viinitarha

(*kérem, k^erāmîm*) כֶּרֶם, כְּרָמִים

92x: 1.Mooses 9:20, 2.Mooses 22:4, 23:11, 3.Mooses 19:10, 25:3,4, 4.Mooses 16:14, 20:17, 21:22, 22:24, 5.Mooses 6:11, 20:6, 22:9, 23:25, 24:21, 25:39, 28:30, Tuomarit 14:5, 9:27, 15:5, 21:20,21, 1.Samuel 8:14,15, 22:7, 1.Kuninkaat 21:1,2,6,7,15,16,18, 2 Kuninkaat 5:26, 19:29, Jesaja 1:8, 3:14, 5:1,3,4,5,7,10, 16:10, 24:13, 27:2, 36:17, 37:30, 65:21, Jeremia 12:10, 31:(4),5, 32:15, 35:7,9, 39:10, Hesekiel 28:26, Hoosea 2:17, Aamos 4:9, 5:11,17, 9:14, Miika 1:6, Sefanja 1:13, Psalmit 107:37, Job 24:6,18, Sananlaskut 24:30, 31:16, Laulujen laulu 1:6,14, 2:15, 7:13, 8:11,12, Saarnaaja 2:4, Nehemia 5:3,4,5,11, 9:25, 1.Aikakirja 27:27

1.7. viinitarha, hedelmätarha, puutarha (tuleentumaton vilja, ks. 14.5.) (*karmél*) כֶּרְמֵל

12x: 2 Kuninkaat 19:23, Jesaja 10:18, 16:10, 29:17, 32:15,16, 37:24, Jeremia 4:26, 48:33, Miika 7:14; paikka: 24x: Joosua 12:22, 15:55, 19:26, 1.Samuel 15:12, 18:19,20,42, 25:2,5,7,40, 2 Kuninkaat 2:25, 4:25, Jesaja 33:9, 35:2, Jeremia 2:7, 3:19, 46:18, Aamos 1:2, 9:3, Naahum 1:4, Laulujen laulu 7:6, 2.Aikakirja 26:10; karmelilainen 7x: 1.Samuel 27:3, 30:5, 2.Samuel 2:2, 3:2, 23:35, 1.Aikakirja 3:1, 11:37

1.8. puutarha, hedelmätarha, viinitarha

(*pardês, pardēsîm*) פָּרְדֵּס, פְּרִדְסִים

3x: Laulujen laulu 4:13, Saarnaaja 2:5, Nehemia 2:8

• VIINIKÖYNNÖS, VIINIRYPÄLE JA SIITÄ VALMISTETUT TUOTTEET JA NIIHIN LIITTYVIÄ SANOJA

1.9. rypälekkaku

(*ʾašišâ, ʾašišē ʿanāvîm*) אֲשִׁישָׁה, אֲשִׁישֵׁי עֲנָבִים

5x: 1.Samuel 6:19, Jesaja 16:7, Hoosea 3:1, Laulujen laulu 2:5, 1.Aikakirja 16:3

1.10. rypäletertut

(*ʾeškôl, ʾaškêlôt*) אֲשְׁכֹל, אֲשְׁכָלוֹת

8x: 1.Mooses 14:10, 4.Mooses 13:23,24, 5.Mooses 32:32, Jesaja 65:8, Miika 7:1, Laulujen laulu 7:8,9; muu terttu 1x: Laulujen laulu 1:14; nimi 6x: 1.Mooses 14:13,24, 4.Mooses 13:23,24, 32:9, 5.Mooses 1:24

1.11. viiniköynnöksen oksa

(*bād, baddîm*) בַּד, בְּדִים

2x: Hesekiel 17:6, 19:4

1.12. viiniköynnöksen oksa (tai puun oksa, ks. 51.1.)

(*dālîṭ, dālîjôt*) דָּלִיַת, דְּלִיּוֹת

2x: Hesekiel 17:6,7; oksa 5x: Hesekiel 17:23, 19:11, 31:7,9,12

1.13. viiniköynnöksen oksa

(*zalzál, zalzallîm*) זֶלְזַל, זֶלְזָלִים

1x: Jesaja 18:5

1.14. viiniköynnöksen oksa

(*z^emōrâ, z^emōrîm*) זְמוֹרָה, זְמוֹרִים

5x: 4.Mooses 13:23, Jesaja 17:10, Hesekiel 8:17, 15:2, Naahum 2:3

1.15. siemen, jälkeläinen

(*zéra^c, z^erā^cîm*) זְרַע, זְרָעִים

229x (en luettele paikkoja, koska sana merkitsee vain yleisesti siementä tai jälkeläisiä)

1.16. hapanviini, etikka (vanha viini, joka on päästetty etikoitumaan)

(*hōmes*) חֹמֶץ

6x: 4.Mooses 6:3, Ruut 2:14, Psalmit 69:22, Sananlaskut 10:26, 25:20

1.17. uusi viini, joka on vielä käymistilassa

(*hēmer*) חֶמֶר

2x: 5.Mooses 32:14, Jesaja 27:2

1.18. viiniköynnöksen oksa (tai puun oksa, ks. 51.2.)

(*jōnéqet, jōn^eqôṭ*) יוֹנְקֵת, יוֹנְקוֹת

1x: Psalmit 80:12; oksa 5x: Hesekiel 17:22, Hoosea 14:7, Job 8:16, 14:7, 15:30

- 1.19. viini (täysin valmis viini, jossa on alkoholia noin 13 %) (jājin, jēn) יין, יין
 141x: 1.Mooses 9:21,24, 14:18, 19:32,33,34,35, 27:25, 49:11,12, 2.Mooses 29:40, 3.Mooses 10:9, 23:13, 4.Mooses 6:3,4,20, 15:5,7,10, 28:14, 5.Mooses 14:26, 28:39, 29:5, 32:33,38, Joosua 9:4,13, Tuomarit 13:4,7,14, 19:19, 1.Samuel 1:14,15,24, 10:3, 16:20, 25:18,37, 2.Samuel 13:28, 16:1,2, Jesaja 5:11,12,22, 16:10, 22:13, 24:9,11, 28:1,7, 29:9, 51:21, 55:1, 56:12, Jeremia 13:12, 23:9, 25:15, 35:2,5,6,8,14, 40:10,12, 48:33, 51:7, Hesekiel 27:18, 44:21, Hoosea 4:11, 7:5, 9:4, 14:8, Joel 1:5, 4:3, Aamos 2:8,12, 5:11, 6:6, 9:14, Miika 2:11, 6:15, Habakuk 2:5, Sefanja 1:13, Haggai 2:12, Sakarja 9:15, 10:17, Psalmit 60:5, 75:9, 78:65, 104:15, Job 1:13,18, Sananlaskut 4:17, 9:2,5, 20:1, 21:17, 23:20,30,31, 31:4,6, 32:19, Laulujen laulu 1:2,4, 2:4, 4:10, 5:1, 7:10, 8:2, Saarnaaja 2:3, 9:7, 10:19, 10:3, Valitusvirret 2:12, Est 1:7,10, 5:6, 7:2,7,8, Daniel 1:5,8,16, Nehemia 2:1, 5:15,18, 13:15, 1.Aikakirja 9:29, 12:40(41), 27:27, 2.Aikakirja 2:9,14, 11:11
- 1.20. maustettu viini (jajin hārēqah) יין הַרְקָח
 1x: Laulujen laulu 8:2
- 1.21. maustettu viini (mézeḡ) מֶזֶג
 1x: Laulujen laulu 7:3
- 1.22. maustettu viini, viinin sekoitusmalja (mimsâk) מִמְסָךְ
 2x: Jesaja 65:11, Sananlaskut 23:30
- 1.23. maustettu viini (mések) מֶסֶךְ
 1x: Psalmit 75:9
- 1.24. juoma, viini (mašqê) מִשְׁקָה
 4x: 3.Mooses 11:34, 1.Kuninkaat 10:21, Jesaja 32:6, 2.Aikakirja 9:20
- 1.25. juomanlaskija, viininlaskija (mašqê, mašqîm) מִשְׁקָה, מִשְׁקִים
 14x: 1.Mooses 40:1,2,5,9,13,20,21,23, 41:9, 1.Kuninkaat 10:5, Jesaja 32:6, Hesekiel 45:15, Nehemia 1:11, 2.Aikakirja 9:4
- 1.26. viiniköynnöksen leikattava haara (nēṯšâ, nēṯšôṭ) נְטִישָׁה, נְטִישׁוֹת
 3x: Jesaja 18:5, Jeremia 5:10, 48:32
- 1.27. viini, olut (sôvê) סְבֵא
 2x: Jesaja 1:22, Hoosea 4:18
- 1.28. viinirypäle (ēnâv, nāvîm) עֵנָב, עֲנָבִים
 19x: 1.Mooses 40:10,11, 49:11, 3.Mooses 25:5, 32:32, 4.Mooses 6:3, 13:20,23, 5.Mooses 23:25, 32:14, Jesaja 5:2,4, Jeremia 8:13, Hoosea 3:1, 9:10, Aamos 9:13, Nehemia 13:15
- 1.29. rypälemehu, vastapuristettu ([granaattiomena]mehu, ks. 7.1.) (āsîs) עָסִים
 4x: Jesaja 49:26, Joel 1:5, 4:18, Aamos 9:13; granaattiomenamehu 1x: Laulujen laulu 8:2
- 1.30. hedelmä, jälkeläinen (pêrî) פְּרִי
 118x (en luettele paikkoja, koska sana merkitsee vain yleisesti hedelmää tai jälkeläisiä)
- 1.31. rusinakakku (šimmûq, šimmūqîm) צְמוּק, צְמוּקִים
 4x: 1.Samuel 25:18, 30:12, 2.Samuel 15:1, 1.Aikakirja 12:(40),41
- 1.32. jalon viiniköynnöksen taimi (šôrêq, šôrēqâ) שׁוֹרְקָה, שׁוֹרְקָה
 3x: 1.Mooses 49:11, Jesaja 5:2, Jeremia 2:21
- 1.33. viiniköynnöksen haara (šārîḡ, šārîḡîm) שָׁרְיָה, שָׁרְיָהִים
 3x: 1.Mooses 40:10,12, Joel 1:7
- 1.34. juopunut, juoppo, juovuksissa (šikkôr, šikkōrâ, šikkōrîm) שְׁכּוֹרָה, שְׁכּוֹרִים
 13x: 1.Samuel 1:13, 25:36, 1.Kuninkaat 16:9, 20:16, Jesaja 19:14, 24:20, 28:1,3, Jeremia 23:9, Joel 1:5, Psalmit 107:27, Sananlaskut 26:9, Job 12:25
- 1.35. viini, olut, väkijuoma (šêkâr) שֶׁכָּר
 23x: 3.Mooses 10:9, 4.Mooses 6:3, 28:7, 5.Mooses 14:26, 29:5, Tuomarit 13:4,7,14, 1.Samuel 1:15, Jesaja 5:11,22, 24:9, 28:7, 29:9, 56:12, Miika 2:11, Psalmit 69:13, Sananlaskut 20:1, 31:4,6
- 1.36. taimi, vesa, haara, oksa (šēlūhâ, šēlūhōṭ) שְׁלוּחָה, שְׁלוּחֹת
 1x: Jesaja 16:8

1.37. nuori ja uusi viini (käyvä rypälemehu, juuri valmistunut uusi viini) (ṭīrôš) תִּירוֹשׁ

38x: 1.Mooses 27:28,37, 4.Mooses 18:12, 5.Mooses 7:13, 12:14,17, 14:23, 18:4, 28:51, 33:28, Tuomarit 9:13, Jesaja 24:7, 36:17, 62:8, 65:8, Jeremia 31(11),12, Hoosea 2:10,11,24, 4:11, 7:14, 9:2, Jooel 1:10, 2:19,24, Miika 6:15, Haggai 1:11, Sakarja 9:17, Psalmit 4:8, Sananlaskut 3:10, Nehemia 5:11, 10:38,40, 13:5,12, 2.Aikakirja 31:5, 32:28

1.38. juovuttava, myrkyllinen (tarʿelâ) תַּרְעֵלָה

3x: Jesaja 51:17,22, Psalmit 60:5

• VIININ, VEDEN, HEDELMIEN, JYVIEN JA RUOAN SÄILYTYTTÄMISEEN JA VALMISTAMISEEN KÄYTETTÄVIÄ ASTIOITA

1.39. malja, pikari, kulho (ʿaggân, ʿaggānôṭ) אֲגָנָן, אֲגָנֹת

3x: 2.Mooses 24:6, Jesaja 22:24, Laulujen laulu 7:3

1.40. kulho, malja, uhrimalja (ʿagartâl, ʿagartêlîm) אֲגַרְטָל, אֲגַרְטָלִים

2x: Esra 1:9

1.41. viinileili (ʿôv, ʿôvôṭ) אוֹב, אוֹבוֹת

1x: Job 32:19

1.42. pieni ruukku (ʿāsûk) אֲסוּךְ

1x: 2.Kuninkaat 4:2

1.43. pieni ruukku, pullo, säilytysastia (baqbûq) בִּקְבוּק

3x: 1.Kuninkaat 14:3, Jeremia 19:1,10; nimi 2x: Esra 2:51, Nehemia 7:53

1.44. malja, pikari, usein valmistettu hopeasta (mantelinkukka, ks. 10.1.)

6x: 1.Mooses 44:2,12,16,17, Jeremia 35:5

(gāvîʿ, gēvîʿîm) גְּבִיעַ, גְּבִיעִים

1.45. vati, astia, malja; lähde (gullâ, gullôṭ) גִּלְיָה, גִּלְיוֹת

8x: 1.Kuninkaat 7:41,42, Sakarja 4:2,3, Saarnaaja 12:6, 2.Aikakirja 4:12; lähde 6x: Joosua 15:19, Tuomarit 1:15

1.46. pata, keittoruukku, kori (dûd, dûdîm) דוּד, דוּדִים

8x: 1.Samuel 2:14, 2.Kuninkaat 10:7, Jeremia 24:1,2, Psalmit 81:7, Job 41:12, 2.Aikakirja 35:13

1.47. ammennusastia (dêlî) דְּלִי

2x: 4.Mooses 24:7, Jesaja 40:15

1.48. leili, vesileili (hémēt) חֶמֶת

3x: 1.Mooses 21:14,15,19

1.49. kori (tēnē) טֶנֶּא

4x: 4.Mooses 26:2,4, 28:5,17

1.50. saviruukku, säilytysastia (kād, kaddîm) כַּד, כַּדִּים

18x: 1.Mooses 24:14,15,16,17,18,20,43,45,46, Tuomarit 7:16,19,20, 1.Kuninkaat 17:12,14,17, 18:34, Saarnaaja 12:6

1.51. malja, pikari, juoma-astia (kôs, kôsôṭ) כּוֹס, כּוֹסוֹת

31x: 1.Mooses 40:11,13,21, 2.Samuel 12:3, 1.Kuninkaat 7:26, Jesaja 51:17,22, Jeremia 16:7, 25:15,17,28, 29:12, 35:5, 51:7, Hesekiel 23:31,32,33, Habakuk 2:16, Psalmit 11:6, 16:5, 23:5, 75:9, 116:13, Sananlaskut 23:31, Valitusvirret 4:21, 2.Aikakirja 4:5

1.52. keittokattila, vaskinen pesuallas (kijjôr, kijjôrîm, kijjôrôṭ) כִּיּוֹר, כִּיּוֹרִים, כִּיּוֹרוֹת

1x: Sakarja 12:6; vaskinen pesuallas 21x: 2.Mooses 30:18,28, 31:8,9, 35:16, 39:39, 40:7,11,30, 3.Mooses 8:11, 1.Samuel 2:14, 1.Kuninkaat 7:30,38,40,43, 2.Kuninkaat 16:17, 2.Aikakirja 4:6,14

1.53. pikari, malja (kefôr, kefôrîm) כְּפוֹר, כְּפוֹרִים

9x: Esra 1:10, 8:27, 1.Aikakirja 28:17

1.54. kori, lintuhäkki (kelûv) כְּלוֹב

3x: Aamos 8:1,2; lintuhäkki 1x: Jeremia 5:27; nimi 2x: 1.Aikakirja 4:11, 27:26

1.55. juomauhrialja

(*mizrâq, mizrâqîm*) מִזְרָק, מִזְרָקִים

32x: 2.Mooses 27:3, 38:3, 4.Mooses 4:14, 7:13, 19, 25, 31, 37, 43, 49, 55, 61, 67, 73, 79, 84, 85, 1.Kuninkaat 7:40, 45, 50, 2.Kuninkaat 12:14, 25:15, Jeremia 52:18, 19, Aamos 6:6, Sakarja 9:15, 14:20, Nehemia 7:69, 1.Aikakirja 28:17, 2.Aikakirja 4:8, 11, 22

1.56. viinileili, maitoleili

(*nôd, nōdôl*) נָאֵד, נְאֵדוֹת

5x: Joosua 9:4, 1.Samuel 16:20, Jesaja 9:13, Psalmit 56:9, 119:83; maitoleili 1x: Tuomarit 4:19

1.57. viinileili, säilytysruukku

(*nével, nēvālîm*) נֶבֶל, נְבָלִים

8x: 1.Samuel 10:3, 25:18, Jesaja 30:14, Jeremia 13:12, 48:12, Job 38:37, Valitusvirret 4:2

1.58. pata, kattila, keittoastia, kuljetusastia

(*sîr, sîrôl*) סִיר, סִירוֹת

29x: 2.Mooses 16:3, 27:3, 38:3, 1.Kuninkaat 7:45, 2.Kuninkaat 4:38, 39, 40, 41, 25:14, Jeremia 1:13, 52:18, 19, Hesekiel 11:3, 7, 11, 24:3, 6, Miika 3:3, Sakarja 14:20, 21, Psalmit 58:10, 60:10, 108:10, Job 41:23, Saarnaaja 7:6, 2.Aikakirja 4:11, 16, 35:13

1.59. kori

(*sâl, sallîm*) סָל, סָלִים

15x: 1.Mooses 40:16, 17, 18, 2.Mooses 29:3, 23, 32, 3.Mooses 8:2, 26, 31, 4.Mooses 6:15, 17, 19, Tuomarit 6:19

1.60. kulho, malja, vati

(*sáf, sippîm, sippôl*) סָף, סָפִים, סִפּוֹת

7x: 2.Mooses 12:22, 1.Kuninkaat 7:50, 2.Kuninkaat 12:14, Jeremia 52:19, Sakarja 12:2; nimi 1x: 2.Samuel 21:18

1.61. kulho, malja

(*séfel*) סֶפֶל

2x: Tuomarit 5:25, 6:38

1.62. pieni ruukku, pullo

(*pák*) פָּךְ

3x: 1.Samuel 10:1, 2.Kuninkaat 9:1, 3

1.63. malja, kulho

(*šēlōhîl*) צֶלֶחֶת

1x: 2.Kuninkaat 2:20

1.64. kulho, vati

(*šallāhat, šellāhôt*) צֶלְחָה, צֶלְחָהֹת

4x: 2.Kuninkaat 21:13, Sananlaskut 19:24, 26:15, 2.Aikakirja 35:13

1.65. ruukku, säilytysastia

(*šinsénet*) צִנְצָנֶת

1x: 2.Mooses 16:33

1.66. ruukku, leili, pullo

(*šappāhat*) צַפְחָה

7x: 1.Samuel 17:12, 14, 16, 19:6, 26:11, 12, 16

1.67. pikari, malja

(*qubbáʿat*) קַבְעָת

2x: Jesaja 51:17, 22

2. *Ficus carica* (Moraceae) — viikunapuu, viikuna

(*tēnâ, tēnîm*) תְּאֵנָה, תְּאֵנִים

39x: 1.Mooses 3:7, 4.Mooses 13:23, 20:5, 5.Mooses 8:8, Tuomarit 9:10, 11, 1.Kuninkaat 5:5, 2.Kuninkaat 18:31, 20:7, Jesaja 34:4, 36:16, 38:21, Jeremia 5:17, 8:13, 24:1, 2, 3, 5, 8, 29:17, Hoosea 2:14, 9:10, Joel 1:7, 12, 2:22, Aamos 4:9, Miika 4:4, Nah3:12, Habakuk 3:17, Haggai 2:19, Sakarja 3:10, Psalmit 105:33, Sananlaskut 27:18, Laulujen laulu 2:13, Nehemia 13:15

2.1. varhaisviikuna

(*bikkūrâ, bakkūrâ, bakkūrôt*) בִּכּוּרָה, בִּכּוּרָה, בִּכּוּרוֹת

4x: Jesaja 28:4, Jeremia 24:2, Hoosea 9:10, Miika 7:1

2.2. viikunakakku

(*dēvêlâ, dēvêlet, dēvêlîm*) דְּבֵלָה, דְּבֵלָת, דְּבֵלִים

5x: 1.Samuel 25:18, 30:12, 1.Kuninkaat 20:7, Jesaja 38:21, 1.Aikakirja 12:(40), 41

3. *Ficus sycamorus* (Moraceae) — metsäviikunapuu

(*šiqmâ, šiqmôt, šiqmîm*) שִׁקְמוֹת, שִׁקְמוֹת, שִׁקְמוֹת

7x: 1.Kuninkaat 10:27, Jesaja 9:9, Aamos 7:14, Psalmit 78:47, 1.Aikakirja 27:28, 2.Aikakirja 1:15, 9:27

4. *Morus nigra* (Moraceae) — mustamulperi

(*mēsukkân*) מֶסְכָּן

1x: Jesaja 40:20

5. *Phoenix dactylifera* (Arecaceae) — taatelipalmu

(*tāmâr, tēmārîm*) תְּמָר, תְּמָרִים

12x: 2.Mooses 15:27, 3.Mooses 23:40, 4.Mooses 23:9, 5.Mooses 34:3, Tuomarit 1:16, 3:13, Joel 1:12, Psalmit 92:13, Laulujen laulu 7:8, 9, Nehemia 8:15, 2.Aikakirja 28:15; nimi 22x: 1.Mooses 38:6, 11, 13, 24, 2.Samuel 13:1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 19, 20, 22, 32, 14:27, Ruut 4:12, 1.Aikakirja 2:4, 3:9; paikka 2x: Hesekiel 47:19, 48:28

5.1. taatelihunaja

(*dēvāš*) דְּבַשׁ

54x: 1.Mooses 43:11, 2.Mooses 3:8,17, 13:5, 16:31, 33:3, 3.Mooses 2:11, 20:24, 4.Mooses 13:27, 14:8, 16:13,14, 5.Mooses 6:3, 8:8, 11:9, 26:9,15, 27:3, 31:20, 32:13, Joosua 5:6, 2.Samuel 17:29, 1.Kuninkaat 14:3, 2 Kuninkaat 18:32, Jesaja 7:15,22, Jeremia 11:5, 32:22, 41:8, Hesekiel 3:3, 16:13,19, 20:6,15, 27:17, Psalmit 19:11, 81:17, Sananlaskut 16:24, 24:13, 25:27, Job 20:17, Laulujen laulu 4:11, 5:1, 2.Aikakirja 31:5 (ehkä joissakin paikoissa mehiläishunaja)

5.2. mehiläishunaja

(*dēvāš*) דְּבַשׁ

54x: Tuomarit 14:8,9,18, 1.Samuel 14:25,26,27,29,43, Psalmit 119:103, Sananlaskut 25:16 (ainakin näissä jakeissa)

5.3. mehiläishunaja, valuva mesi

(*nófēt*) נֹפֶת

5x: Psalmit 19:11, Sananlaskut 5:3, 24:13, 27:7, Laulujen laulu 4:11

5.4. taatelipalmun kukkaterttu

(*sansán*) סַנְסַן

1x: Laulujen laulu 7:9

5.5. taatelipalmu

(*tómer*) תֹּמֵר

2x: Tuomarit 4:5, Jeremia 10:5

6. *Olea europaea* (Oleaceae) — öljypuu, oliivipuu, oliivi(t)

(*zājīt, zēl, zēlîm*) זַיִת, זֵיתָא, זֵיתִים

38x (osa paikannimiä): 1.Mooses 8:11, 2.Mooses 23:11, 27:20, 30:24, 3.Mooses 24:2, 5.Mooses 6:11, 8:8, 24:20, 28:40, Joosua 24:13, Tuomarit 9:8, 15:5, 9:9, 1.Samuel 8:14, 2.Samuel 15:30, 2 Kuninkaat 5:26, 18:32, Jesaja 17:6, 24:13, Jeremia 11:6, Hoosea 14:7, Aamos 4:9, Miika 6:15, Habakuk 3:17, Haggai 2:19, Sakarja 4:3,11,12, 14:4, Psalmit 52:10, 128:3, Job 15:33, Nehemia 5:11, 8:15, 9:25, 1.Aikakirja 27:28

6.1. yläoksat, latva

(*‘āmîr*) אָמִיר

2x: Jesaja 17:6,9

6.2. öljypuristin, jossa raskasta kiveä vieritetään oliivien päällä (viinikuurna, ks. 1.4.)

(*gāt, gittōl*) גֵּת, גֵּתוֹת

33x: Tuomarit 6:11, Jesaja 63:2, Joool 4:13, Valitusvirret 1:15, Nehemia 13:15; paikka: 39x: Joosua 11:22, 19:13,45, 21:24,25, 1.Samuel 5:8, 6:17, 7:14, 17:4,23,52, 21:11,13, 27:2,3,4,11, 2.Samuel 1:20, 15:18, 21:20,22, 1.Kuninkaat 2:39,40,41, 2.Kuninkaat 12:18, 14:25, Aamos 6:2, Miika 1:10, Psalmit 56:1, 1.Aikakirja 6:54, 7:21, 8:13, 18:1, 20:6,8, 2.Aikakirja 11:8, 26:6; paikka 4x: Joosua 19:45, 21:24,25, 1.Aikakirja 6:54 (Raamatun paikkoja ei ole eroteltu viinikuurnan ja öljypuristimen välillä)

6.3. uusi vastapuristettu oliiviöljy

(*jīshâr*) יֶצֶהָר

23x: 4.Mooses 18:12, 5.Mooses 7:13, 11:14, 12:17, 14:23, 18:4, 28:51, 2 Kuninkaat 18:32, Jeremia 31:(11),12, Hoosea 2:10,24, Joool 1:10, 2:13,24, Haggai 1:11, Sakarja 4:14, Nehemia 5:11, 10:38,40, 13:5,12, 2.Aikakirja 31:5, 32:28; nimi: 9x: 2.Mooses 6:18,21, 4.Mooses 3:19, 16:1, 1.Aikakirja 5:28, 6:3,23, 23:12,18; suvun nimi 4x: 4.Mooses 3:27, 1.Aikakirja 24:22, 26:23,29

6.4. oksa (kallion luola, halkeama, kuilu)

(*sā‘îf, sē‘îfîm*) סְעִיף, סְעִיפִים

2x: Jesaja 17:6, 27:10; luola 4x: Tuomarit 15:8,11, Jesaja 2:21, 57:5

6.5. öljypuun oksa (tähtä, ks. 14.15.)

(*šibbōlet, šibbōlîm*) שִׁבְלֵת, שִׁבְלִים

1x: Sakarja 4:12

6.6. oliiviöljy

(*šēmen, šemānîm*) שֶׁמֶן, שְׁמֹנִים

193x:1.Mooses 28:18, 35:14, 2.Mooses 25:6, 27:20, 29:2,7,21,23,40, 30:24,25,31, 31:11, 35:8,14,15,28, 37:29, 39:37,38, 40:9, 3.Mooses 2:1,2,4,5,6,7,15,16, 5:11, 6:8,14, 7:10,12, 8:2,10,12,26,30, 9:4, 10:7, 14:10,12,15,16,17,18,21,24,26,27,28,29, 21:10,12, 23:13, 24:2, 4.Mooses 4:9,16, 5:15, 6:15, 7:13,19,25,31,37,43,49,55,61,67,73,79, 8:8, 11:8, 15:4,6,9, 28:5,9,12,13,20,28, 29:3,9,14, 35:25, 5.Mooses 8:8, 28:40, 32:13, 33:24, 1.Samuel 10:1, 16:1,13, 2.Samuel 1:21, 14:2, 1.Kuninkaat 1:39, 5:25, 6:23,31,32,33, 17:12,14,16, 2 Kuninkaat 4:2,6,7, 9:1,3,6, 20:13, Jesaja 1:6, 5:1, 10:27, 25:6, 28:1,4, 39:2, 41:19, 57:9, 61:3, Jeremia 40:10, 41:8, Hesekiel 16:9,13,18,19, 32:41, 27:17, 32:14, 45:14,24,25, 46:5,7,11,14,15, Hoosea 2:7, 12:2, Aamos 6:6, Miika 6:7,15, Haggai 2:12, Psalmit 23:5, 45:8, 55:22, 89:21, 92:11, 104:15, 109:18,24, 133:2, 141:5, Sananlaskut 5:3, 21:17,20, 27:9,16, Job 29:6, Laulujen laulu 1:3, 4:10, Saarnaaja 7:1, 9:8, 10:1, Ester 2:12, Esra 3:7, Nehemia 8:15, 1.Aikakirja 9:29, 12:40,(41), 27:28, 2.Aikakirja 2:9,14, 11:1

7. *Punica granatum* (Punicaceae) — granaattiomena

(*rimmôn, rimmōnîm*) רִמּוֹן, רִמּוֹנִים

32x: 2.Mooses 28:33,34, 39:24,25,26, 4.Mooses 13:23, 20:5, 5.Mooses 8:8, 1.Samuel 14:2, 1.Kuninkaat 7:18,20,42, 2 Kuninkaat 25:17, Jeremia 52:22,23, Joool 1:12, Haggai 2:19, Laulujen laulu 4:3,13, 6:7,11, 7:13, 8:2, 2.Aikakirja 3:16, 4:13; paikka 17x: 4.Mooses 33:19,20, Joosua 15:32, 19:7,13,45, 21:24,25, Tuomarit 20:45,47, 21:13, 1.Samuel 14:2, Sakarja 14:10, 1.Aikakirja 6:54,62, 2.Aikakirja 4:32; nimi 3x: 2.Samuel 4:2,5,9; epäjumala 3x: 2 Kuninkaat 5:18

7.1. granaattiomenamehu (rypälemehu, ks. 1.29.)

(*āsīs rimmôn*) עָסִיס רִמּוֹן

1x: Laulujen laulu 8:2

8. *Malus sylvestris* (Rosaceae) — omenapuu

(*tappûḥ, tappūḥîm*) תַּפּוּחַ, תַּפּוּחִים

5x: Joool 1:12, Laulujen laulu 2:3,5, 7:9, 8:5; paikka: 4x: Joosua 12:17, 15:34, 16:8, 18:8; nimi 1x: 1.Aikakirja 2:43

9. *Prunus persica* (Rosaceae) — persikka (kultaomena)

(*tappûḥ zāhāv*) תפוח זהב

1x: Sananlaskut 25:11

10. *Prunus dulcis* (Rosaceae) — mantelipuu, manteli

(*šāqêd, šeqêdîm*) שקד, שקדים

4x: 1.Mooses 43:11, 4.Mooses 17:23, Jeremia 1:11, Saarnaaja 12:5

10.1. mantelinkukan muotoinen koriste (malja, ks. 1.44.)

(*gāvîḥ, gēvîḥîm*) גביע, גביעים

8x: 2.Mooses 25:31,33,34, 37:17,19,20

10.2. mantelipuu

(*lûz*) לוז

1x: 1.Mooses 30:37; paikka 8x: 1.Mooses 28:19, 35:6, 48:3, Joosua 16:2, 18:13, Tuomarit 1:23,26

10.3. mantelinkukka, mantelinkukan nuppu (koriste)

(*mešuqqādîm*) משקדים

6x: 2.Mooses 25:33,34, 37:19,20

11. *Pistacia vera* (Anacardiaceae) — pistaasipähkinät (mantelipistaasi)

(*boṭnîm*) בטנים

1x: 1.Mooses 43:11

11.1. *Pistacia* spp. — pistaasipuu (ks. 60.)

(*ʿelâ, ʿallâ*) אלה, אלה

12. *Juglans regia* (Juglandaceae) — saksanpähkinä

(*ʿêḡôz*) אגוז

1x: Laulujen laulu 6:11

• **VILJOJA**

13. *Triticum* (Poaceae) — vehnät. Lähi-Idän alueella tavattiin Raamatun aikana kaikkiaan viisi eri vehnämuotoa, jotka kuuluvat nykyäsitöksen mukaan kahteen eri lajiin ***Triticum monococcum*** ja ***Triticum turgidum***:

Triticum monococcum* ssp. *boeiticum — villi yksijyvävehnä

Triticum monococcum* ssp. *monococcum — viljelty yksijyvävehnä

***Triticum turgidum* ssp. *dicoccoides* (*T. dicoccoides*)** — villi emmervehnä

***Triticum turgidum* ssp. *dicoccum* (*T. dicoccum*)** — viljelty emmervehnä (15.)

***Triticum turgidum* ssp. *durum* (*T. durum*)** — viljelty makaronivehnä (14.)

Näitä kaikkia vehnämuotoja tavataan alueella sekä viltinä että viljeltyinä vielä nykyäänkin

14. *Triticum turgidum* ssp. *durum* (Poaceae) — makaronivehnä (viljelty) (*ḥittâ, ḥittîm*) חטה, חטים

30x: 1.Mooses 30:14, 2.Mooses 9:32, 29:2, 34:22, 5.Mooses 8:8, 32:4, Tuomarit 6:11, 15:1, 1.Samuel 6:13, 12:17, 2.Samuel 4:6, 17:28, 1.Kuninkaat 5:25, Jesaja 28:25, Jeremia 12:13, 41:8, Hesekiel 4:9, 27:17, 45:13, Joel 1:11, Psalmit 81:17, 147:14, Job 31:40, Ruut 2:23, Laulujen laulu 7:3, 1.Aikakirja 21:20,23, 2.Aikakirja 2:9,14, 27:5

• **VILJAAN LIITTYVIÄ SANOJA (13. – 17.)**

14.1. tähkä, tähkäpää; Aviv-kuu keväällä (Nisan-kuu), jolloin vilja kypsyy (*ʿāvîv*) אביב

2x: 2.Mooses 9:31, 3.Mooses 2:14; Aviv-kuu 6x: 2.Mooses 13:4, 23:15, 34:18, 5.Mooses 16:1

14.2. lyhde, tähkäkimppu (*ʿalummâ, ʿalummîm*) אלה, אלהים

5x: 1.Mooses 37:7, Psalmit 126:6

14.3. puhdas, puitu vilja (*bâr*) בר

14x: 1.Mooses 41:35,49, 42:3,25, 45:23, Jeremia 23:28, Joel 2:24, Aamos 5:11, 8:5,6, Psalmit 65:14, 72:16, Sananlaskut 11:26, 14:4

14.4. vilja (*dāḡân*) דגן

39x: 1.Mooses 27:28,37, 4.Mooses 18:12,27, 5.Mooses 7:13, 11:14, 12:17, 14:23, 18:4, 28:51, 33:28, Jesaja 36:17, 62:8, Jeremia 31:(11),12, Hesekiel 36:29, Hoosea 2:10,11,24, 7:14, 9:1, 14:8, Joel 1:10,17, 2:19, Haggai 1:11, Sakarja 9:17, Psalmit 4:8, 65:10, 78:24, Valitusvirret2:12, Nehemia 5:2,3,10,11, 10:40, 13:5,12, 2.Aikakirja 31:5, 32:28

14.5. tuleentumaton vilja (viinitarha, ks. 1.7.) (*karmêl*) כרמל

3x: 3.Mooses 2:14, 23:14, 2 Kuninkaat 4:42

14.6. akana (*môš*) מוץ, מוץ

8x: Jesaja 17:13, 29:5, 41:15, Hoosea 13:3, Sefanja 2:2, Psalmit 1:4, 35:5, Job 21:18

14.7. tuore tähkäpää (m^elîlâ) מְלִילָה

1x: 5.Mooses 23:26

14.8. taikinakaukalo (miš^ʿéret, miš^ʿarôl) מִשְׁאַרְתָּ, מִשְׁאַרֹת

4x: 2.Mooses 7:28 (8:3), 12:34, 5.Mooses 28:5,17

14.9. lestyt (jauhot) (sólet) סֶלֶת

52x: 1.Mooses 18:6, 2.Mooses 29:40, 3.Mooses 2:1,2,4,5,7, 5:11, 6:8,13, 7:12, 14:10,21, 23:13,17, 24:5, 4.Mooses 6:15, 7:13,19,25,31,37,43,49,55,61,67,73,79, 8:8, 15:4,6,9, 28:5,9,12,13,20,28, 29:3,9,14, 1.Kuninkaat 5:2, 2 Kuninkaat 7:1,16,18, Hesekiel 16:13,19, 46:14, 1.Aikakirja 9:29, 23:29

14.10. lyhde, tähkäkimppu, tähkä; omer-mitta (noin 4 l), uudisviljauhri (ʿómer) עֹמֶר

4x: 5.Mooses 24:19, Job 24:10, Ruut 2:7,15; mitta-uutinen 10x: 2.Mooses 16:16,18,22,32,33,36, 3.Mooses 23:10,11,12,15

14.11. leikattu tähkäkimppu (sévet) צֶבֶת

1x: Ruut 2:16

14.12. paahdetut jyvät (qālî) קָלִי, קָלִיא (qālî)

6x: 3.Mooses 23:14, 1.Samuel 25:18, 2.Samuel 17:17,28, Ruut 2:14

14.13. vilja (qāmâ) קִמָּה

10x: 2.Mooses 22:5, 5.Mooses 16:9, 23:26, Tuomarit 15:5, 2 Kuninkaat 19:26, Jesaja 17:5, 37:27, Hoosea 8:7

14.14. taikina (qémah) קִמָּח

14x: 1.Mooses 18:6, 4.Mooses 5:15, Tuomarit 6:19, 1.Samuel 1:24, 28:24, 2.Samuel 17:28, 1.Kuninkaat 5:2, 17:12,14,16, 2 Kuninkaat 4:41, Jesaja 47:2, Hoosea 8:7, 1.Aikakirja 12:(40),41

14.15. tähkä, tähkäpää (öljypuun oksa, ks. 6.5.) (šibbólet, šibb^olîm) שִׁבְלֵת, שִׁבְלִים

14x: 1.Mooses 41:5,6,7,22,23,24,26,27, Jesaja 17:5, Job 24:24, Ruut 2:2

14.16. vilja (šéver) שֶׁבֶר

9x: 1.Mooses 42:1,2,19,26, 43:2, 44:2, 47:14, Aamos 8:5, Nehemia 10:32; nimi 1x: 1.Aikakirja 2:48

• ERILAISIA LEIPIÄ, KAKKUJA JA MUITA RUOKAAN LIITTYVIÄ SANOJA (13. – 17.)

14.17. ruoka, syötävä, ravinto (verbistä syödä) (ʾókel) אָכַל

44x (en luettele paikkoja, koska sana merkitsee vain yleisesti ruokaa ja syötävää)

14.18. ruoka, syötävä, ravinto (verbistä syödä) (ʾoklâ) אָכַלָה

18x (en luettele paikkoja, koska sana merkitsee vain yleisesti ruokaa ja syötävää)

14.19. ruoka (bārûl) בָּרוּחַ

1x: Psalmit 69:22

14.20. ruoka (birjâ) בִּרְיָה

3x: 2.Samuel 13:5,7,10

14.21. kakku, pannussa tai levyllä paistettu (h^avittîm) חֻבְתִּים

1x: 1.Aikakirja 9:31

14.22. leipä, kakku, uhrileipä (hallâ, hallôt) חֻלָּה, חֻלֹּת

15x: 2.Mooses 29:2,23, 3.Mooses 2:4, 7:12,13, 8:26, 24:5, 4.Mooses 6:15,19, 2.Samuel 6:19

14.23. valkoinen vehnäleipä (hōrî) חֲרִי

1x: 1.Mooses 40:16; paikka 2x: 1.Mooses 36:22, 1.Aikakirja 1:39; nimi 7x: 1.Mooses 14:16, 36:20,21,29,30, 5.Mooses 2:12,22

14.24. ruoka, ravinto; saalis, petoeläimen raadeltu saalis (téref) טָרֵף

3x: Malakia 3:10, Psalmit 111:5, Sananlaskut 31:15; saalis 19x: 1.Mooses 49:9, 4.Mooses 23:24, Jesaja 8:29, 31:4, Hesekiel 19:3,6, 22:25,27, Aamos 3:4, Naahum 2:13,14, 3:1, Psalmit 76:5, 104: 21, 124:6, Job 4:11, 24:5, 29:17, 38:39

14.25. pyöreä leipäkakku (kikkâr) כִּכְר

8x: 2.Mooses 29:23, Tuomarit 8:5, 1.Samuel 10:3, 2.Samuel 2:36, Jeremia 37:21, Sakarja 5:7, Sananlaskut 6:26, 1.Aikakirja 16:3

14.26. leipä, vilja, ruoka (léḥem) לֶחֶם

297x (en luettele paikkoja, koska niitä on niin paljon)

14.27. ruoka, syötävä, ravinto (verbistä syödä) (ma^akâl) מַאֲכָל

30x (en luettele paikkoja, koska sana merkitsee vain yleisesti ruokaa ja syötävää)

14.28. syötävä, tulen ruoka (verbistä syödä) (ma^akôlet) מַאֲכֹלֶת

2x: Jesaja 9:4,18

14.29. ruoka (māzôn) מִזֶּן

2x: 1.Mooses 45:23, 2.Aikakirja 11:23

14.30. paistinlevy (ilmeisesti rautainen levy tai laakea kivi) (mah^avât) מַחְבֵּת

5x: 3.Mooses 2:5, 6:14, 7:9, Hesekiel 4:3, 1.Aikakirja 23:29

14.31. happamaton leipä, kivellä paistettu ohut happamaton pita-leipä (maššâ, maššôt) מִצָּה, מִצּוֹת

53x: 1.Mooses 19:3, 2.Mooses 12:8,15,17,18,20,39, 13:6,7, 23:15, 24:18, 29:2,23, 34:18, 3.Mooses 2:4,5, 6:9, 7:12, 23:6, 8:2,26, 10:12, 23:6, 4.Mooses 6:15,17,19, 9:11, 28:17, 5.Mooses 16:3,8,16, Joosua 5:11, Tuomarit 6:19,20,21, 1.Samuel 28:24, 2.Kuninkaat 23:9, Hesekiel 45:21, Esra 6:22, 1.Aikakirja 23:29, 2.Aikakirja 8:13, 30:13,21, 35:17

14.32. ohut, pyöreä kuumalla kivellä paistettu pita-leipä (ûgâ, ûgôt) עֲגָה, עֲגוּנָה, עֲגוּנוֹת

7x: 1.Mooses 18:6, 2.Mooses 12:39, 4.Mooses 11:8, 1.Kuninkaat 17:13, 19:6, Hesekiel 4:12, Hoosea 7:8

14.33. pala, leipäpala (pât, pattîm) פֶּתַח, פֶּתִים

14x: 1.Mooses 18:5, 3.Mooses 2:6, 6:14, Tuomarit 19:5, 1.Samuel 2:36, 28:22, 2.Samuel 12:3, 1.Kuninkaat 17:11, Psalmit 147:17, Sananlaskut 17:1, 23:8, 28:21, Job 31:17, Ruut 2:14

14.34. ruokalaji, ruoka-annos (patbâg) פֶּתֶבֶג

6x: Daniel 1:5,8,13,15,16, 11:26

14.35. pala, palanen (petôt) פֶּתוֹת

1x: Hesekiel 13:19

14.36. eväs, ruoka, ravinto (saalis, riista, metsästäjä) (šájid) צִיד

4x: Joosua 9:5,14, Psalmit 132:15, Job 38:41; saalis-metsästäjä 15x: 1.Mooses 10:9, 25:27,28, 27:3,5,7,19,25,30,31,33, 3.Mooses 17:13, Sananlaskut 12:27, Job 38:41, Nehemia 13:15

14.37. eväs (šedâ) צִדָּה

9x: 1.Mooses 42:21,25, 2.Mooses 12:39, Joosua 1:11, 9:11, Tuomarit 7:8, 20:10, 1.Samuel 22:10, Psalmit 78:25

14.38. kakku, kiekko (šelîl, šelûl) (Ketiv צְלִיל) Qere צְלִיל

1x: Tuomarit 7:13

14.39. kakku, ohut leivonnainen (šappîhût) צְפִיחִית

1x: 2.Mooses 16:31

14.40. ohut leipä, ohut happamaton leipä (râqîq) רֶקֶק

8x: 2.Mooses 29:2,23, 3.Mooses 8:26, 4.Mooses 2:4, 6:15,19, 7:12, 1.Aikaikirja 23:29

14.41. leipä?, leivonnainen? (tūfîn, tūfînîm) תּוּפִין, תּוּפִינִים

1x: 3.Mooses 6:14(21)

15. *Triticum turgidum* ssp. *dicoccum* (Poaceae) — emmervehnä (viljelty)

3x: 2.Mooses 9:32, Jesaja 28:25, Hesekiel 4:9

(kussémet, kussémîm) כֶּסְמֵת, כֶּסְמִים

16. *Hordeum vulgare* (Poaceae) — ohra

(šecōrâ, šecōrîm) שְׁעוּרִיָּה, שְׁעוּרִים

34x: 2.Mooses 9:31, 3.Mooses 27:16, 4.Mooses 5:15, 5.Mooses 8:8, Tuomarit 7:13, 2.Samuel 14:30, 17:28, 21:9, 1.Kuninkaat 5:8, 2 Kuninkaat 4:42, 7:1,16,18, Jesaja 28:25, Jeremia 41:8, Hesekiel 4:9,12, 13:19, 45:13, Hoosea 3:2, Joel 1:11, Job 31:40, Ruut 1:22, 2:17,23, 3:2,15,17, 1.Aikakirja 11:13, 2.Aikakirja 2:9,14, 27:5; nimi 1x: 1.Aikakirja 24:8

17. *Sorghum bicolor* (Poaceae) — durra & ***Panicum milliaceum*** (Poaceae) — hirssi (dóḥan) דָּחָן

1x: Hesekiel 4:9

• **MUITA RAVINTOKASVEJA**

18. *Lens culinaris* (Fabaceae) — linssi (ᶜᵃᵈᵃšâ, ᶜᵃᵈᵃšîm) עֲדָשָׁה, עֲדָשִׁים

4x: 1.Mooses 25:34, 2.Samuel 17:28, 23:11, Hesekiel 4:9

19. *Cicer arietinum* (Fabaceae) — kahviherne (ḥāmîs) חֲמִיץ

1x: Jesaja 30:24

20. *Vicia faba* (Fabaceae) — härkäpapu (pôl) פּוֹל

2x: 2.Samuel 17:28, Hesekiel 4:9

21. *Allium porrum* (Alliaceae) — purjo (ḥāšîr) חֲצִיר

1x: 4.Mooses 11:5

21.1. ruoho, heinä (ḥāšîr) חֲצִיר

21x: 1.Kuninkaat 18:5, 2 Kuninkaat 19:26, Jesaja 15:6, 34:13, 35:7 40:6,7,8, 44:4, 51:12, Psalmit 37:2,27, 90:5, 103:15, 104:14, 129:6, 147:8, Sananlaskut 27:25, Job 8:12, 40:15

22. *Allium cepa* (Alliaceae) — sipuli (bāšâl, bešâlîm) בָּצָל, בְּצָלִים

1x: 4.Mooses 11:5

23. *Allium sativum* (Alliaceae) — valkosipuli (šûm, šūmîm) שׁוֹם, שׁוּמִים

1x: 4.Mooses 11:5

24. *Citrullus lanatus* (Cucurbitaceae) — vesimeloni (ᶜᵃᵛᵃṯṯîᶜᵃḥ, ᶜᵃᵛᵃṯṯîḥîm) אֲבֹטִיחַ, אֲבֹטִיחִים

1x: 4.Mooses 11:5

25. *Cucumis melo* (Cucurbitaceae) — meloni (qiššû, qiššûîm) קִשׁוּא, קִשׁוּאִים

1x: 4.Mooses 11:5

26. *Lagenaria siceraria* (Cucurbitaceae) — pullokurpitsa (dil'ân) דִּלְעָן

1x: Joosua 15:38

• **MAUSTE- JA ROHTOKASVEJA**

27. *Capparis spinosa* (Capparidaceae) — kapis (ᶜᵃᵛᵃṯṯîḥîm) אֲבִיזָה

1x: Saarnaaja 12:5

28. *Nigella sativa* (Ranunculaceae) — ryytineito (qéšah) קֶצֶח

3x: Jesaja 28:25,27

29. *Cuminum cyminum* (Apiaceae) — kumina (Eri laji kuin Euroopan kumina *Carum carvi*) (kammôn) כַּמּוֹן

3x: Jesaja 28:25,27

30. *Coriandrum sativum* (Apiaceae) — korianteri (gád) גַּד

2x: 2.Mooses 16:31, 4.Mooses 11:7

31. *Origanum syriacum* (Lamiaceae) — iisoppi (Eri laji kuin Euroopan iisoppi *Hyssopus officinalis*) (ēzôv) אֲזוֹב

10x: 2.Mooses 12:22, 3.Mooses 14:4,6,49,51,52, 4.Mooses 19:6,18, 1.Kuninkaat 5:13, Psalmit 51:9

32. *Cichorium pumilum* (Cichoriaceae) — sikuri & (mārôr, merôrîm) מְרוֹר, מְרוֹרִים

Reichardia tingitan (Cichoriaceae) — katkera yrtti

3x: 2.Mooses 12:8, 4.Mooses 9:11, Valitusvirret3:15

33. *Eruca sativa* (Brassicaceae) — sinappikaali (ôrôt) אֲרוֹת

1x: 2 Kuninkaat 4:39

34. *Mandragora autumnalis* (Solanaceae) — mandrake (lemmenmarja)

6x: 1.Mooses 30:14,15,16, Laulujen laulu 7:14

(*dūdāj, dūdāʾim*) דודאי, דודאי

(HUOM! Tämä perustuu vain arameankielisen Targumin käännökseen. Mandraketta ei ole ilmeisesti koskaan esiintynyt Mesopotamiassa, joten lemmenmarjan täytyy olla jokin toinen laji kuin *Mandragora autumnalis*. Israelin alueella mandrake on varsin yleinen Juudeasta pohjoiseen)

35. *Lawsonia inermis* (Lythraceae) — henna

(*kófer*) כפר

3x: 1.Mooses 6:14, Laulujen laulu 1:14, 4:13; paikka 3x: 1.Samuel 6:18, Laulujen laulu 7:12, 1.Aikakirja 27:25

36. *Liquidambar orientalis* (Hamamelidaceae) — stooraksi, balsami

(*šorî, šʾrî*) צרי, צרי

6x: 1.Mooses 37:25, 43:11, Jeremia 8:22, 46:11, 51:8, Hesekiel 27:17

37. *Cistus incanum* (Cistaceae) — hajupihka, suitsuke (mastiksi, ks. 40.2.)

(*lôt*) לט

2x: 1.Mooses 37:25, 43:11

38. *Astragalus gummifer* & *A. bethlehemiticus* (Fabaceae) — kumiharts, suitsuke

(*neḵôṭ*) נכחא

4x: 1.Mooses 37:25, 43:11, 2. Kuninkaat 20:13, Jesaja 39:2

39. *Cymbopogon martinii* (Poaceae) — inkivääriruoho, suitsuke (järviruoko, ks. 90.)

(*qānê*) קנה

29x: 2.Mooses 25:31,32,33,35,36, 37:17,18,19,21,22,32, 30:23, Jesaja 43:24, Jeremia 6:20, Hesekiel 27:19, Laulujen laulu 4:14

40. *Boswellia sacra* (Burseraceae) — suitsuke

(*lʿvōnâ*) לבונה

21x: 2.Mooses 30:34, 3.Mooses 2:1,2,15,16, 5:11, 6:8, 24:7, 4.Mooses 5:15, Jesaja 43:23, 60:6, 66:3, Jeremia 6:20, 17:26, 41:5, Laulujen laulu 3:6, 4:6,7, Nehemia 13:5,9, 1.Aikakirja 9:29; paikka 1x: Tuomarit 21:19

40.1. hyväntuoksuinen aine, hajuste, suitsuke

(*sám, sammîm*) סם, סמים

16x: 2.Mooses 25:6, 30:7,34, 31:11, 35:8,15,28, 37:29, 39:38, 40:27, 3.Mooses 4:7, 16:12, 4.Mooses 4:16, 2.Aikakirja 2:3, 13:11

40.2. mastiksipihka, mastiksharts (B. sacra tai Pistacia lentiscus -lajista)

(*nāṭâf*) נטרף

1x: 2.Mooses 30:34

40.3. suitsutus, suitsuke, polttouhrin savu

(*qetoret*) קטר

60x: 2.Mooses 25:6, 30:1,7,8,9,27,35,37, 31:8,11, 35:8,15,28, 37:25,29, 39:38, 40:5,27, 3.Mooses 4:7, 10:1, 16:12,13,35, 4.Mooses 4:16, 7:14,20,26,32,38,44,50,56,62,68,74,80,86, 16:7,17,18, 17:5,11,12, 1.Samuel 2:28, Jesaja 1:13, Hesekiel 8:11, 16:18, 23:41, Psalmit 66:15, 141:2, Sananlaskut 27:9, 1.Aikakirja 6:34, 28:18, 2.Aikakirja 2:3, 13:11, 26:16,19, 29:7

40.4. kotilon- tai simpukankuori? (suitsukkeen ainesosa)

(*šehélet*) שחלת

1x: 2.Mooses 30:34

41. *Commiphora gileadensis* (Burseraceae) — balsamipuu, balsamiöljy

(*bósem, bésem*) בשם, בשם

30x: 2.Mooses 25:6, 30:23, 35:8,28, 1.Kuninkaat 10:2,10,25, 2. Kuninkaat 20:13, Jesaja 3:24, 39:2, Hesekiel 27:22, Laulujen laulu 4:10,14,16, 5:1,13, 6:2, 8:14, Ester 2:12, 1.Aikakirja 9:29,30, 2.Aikakirja 9:1,9,24, 16:14, 32:27

42. *Commiphora abyssinica* (Burseraceae) — mirha

(*môr*) מור, מור

12x: 2.Mooses 30:23, Psalmit 45:9, Sananlaskut 7:17, Laulujen laulu 1:13, 3:6, 4:6,14, 5:1,5,13, Ester 2:12

43. *Ferula gummosa* (Apiaceae) — balbaaniharts, tuoksukumi

(*helbênâ*) חלבנה

1x: 2.Mooses 30:34

44. *Cinnamomum zeylanicum* (Lauraceae) — kaneli

(*qinnāmôn*) קנמון

3x: 2.Mooses 30:23, Sananlaskut 7:17, Laulujen laulu 4:14

45. *Cinnamomum cassia* (Lauraceae) — kassia

(*qesīʿâ*) קציעה

1x: Psalmit 45:9; nimi 1x: Job 42:14

45.1. kassia

(*qiddâ*) קדה

2x: 2.Mooses 30:24, Hesekiel 27:19

46. *Aloe vera* (Liliaceae) — aaloe & *Aquilaria agallocha* (Thymelaeaceae)

4x: 4.Mooses 24:6, Psalmit 45:9, Sananlaskut 7:17, Laulujen laulu 4:14

(*ʾāhâl, ʾāhālôt, ʾāhālîm*) אהל, אהלות, אהלים

47. *Nardostachys jatamansi* (Valerianaceae) — nardus

(*nérd*) נרד

3x: Laulujen laulu 1:12, 4:13,14

48. *Curcuma longa* (Zingiberaceae) — kurkkuma & ***Crocus sativus*** (Iridaceae) — sahrami

1x: Laulujen laulu 4:14

(*karkóm*) כַּרְכֹּם

• **KUITUKASVEJA**

49. *Linum utitatisimum* (Linaceae) — pellava

(*pištâ, pištîm*) פִּשְׁתִּיָּה, פִּשְׁתִּים

20x: 2.Mooses 9:31, 3.Mooses 13:47,48, 52,59, 5.Mooses 22:11, Joosua 2:6, Tuomarit 15:14, Jesaja 19:9, 42:3, 43:17, Jeremia 13:1, Hesekiel 40:3, 44:17,18, Hoosea 2:7,11, Sananlaskut 31:13

49.1. säkki

(*ʔamtáḥat*) אֲמַתְחַת

15x: 1.Mooses 42:27,28, 43:12,18,21,22,23, 44:1,2,8,11,12

49.2. pellava, pellavalanka

(*šêš*) שֵׁשׁ

38x: 2.Mooses 25:4, 26:31,36, 27:16, 28:5,6,8,15,39, 35:6,23,25,35, 36:35,37, 38:18,23, 39:2,3,5,8,27,28, Hesekiel 16:10,13, 27:7, Sananlaskut 31:22

49.3. pellavakangas

(*bád*) בָּד

23x: 2.Mooses 28:42, 39:28, 3.Mooses 6:3, 16:4,23,32, 1.Samuel 2:18, 22:18, 2.Samuel 6:14, Hesekiel 9:2,3,11, 10:2,6,7, Daniel 10:5, 12:6,7, 1.Aikakirja 15:27

49.4. pellavakangas

(*bûš*) בּוּץ

3x: Hesekiel 27:16, Ester 1:6, 8:15, 1.Aikakirja 4:21, 15:27, 2.Aikakirja 2:13, 3:14, 5:12

49.5. valkoinen pellavakangas

(*ḥûr*) חוּר

2x: Ester 1:6, 8:15

49.6. säkkikangas, säkki

(*šáq*) שָׂק

48x: 1.Mooses 37:34, 42:25,27,35, 3.Mooses 11:32, Joosua 9:4, 2.Samuel 3:31, 21:10, 1.Kuninkaat 20:31,32, 21:27, 2.Kuninkaat 6:30, 19:1,2, 7:2,3,7,11,12, 9:11, 10:27, 2.Kuninkaat 14:9, 19:23, Jesaja 2:13, 9:9, 14:8, 37:24, 41:19, 44:14, Jeremia 22:7,14,15,23, Hesekiel 17:3,22,23, 27:5, 31:3,8, Aamos 2:9, Sakarja 11:1,2, Psalmi 29:5, 72:13, 80:11, 104:16, 148:9, Job 40:17, Laulujen laulu 1:17, 5:15, 8:9, Esra 3:7, 1.Aikakirja 14:1, 17:1,6, 22:(3),4, 2.Aikakirja 1:15, 2:2, 9:27, 25:18

50. *Gossypium herbaceum* (Malvaceae) — puuvilla

(*karpás*) כַּרְפָּס

1x: Ester 1:6

II. PUITA JA PENSAITA

• **HAVUPUITA**

51. *Cedrus libani* (Pinaceae) — libanoninsetri

(*ʔérez, ʔarāzîm [mill^evānôn]*) אֲרִזִים, אֲרִזִים [מִלְבָּנוֹן]

73x: 3.Mooses 14:4,6,49,51,52, 4.Mooses 19:6, 24:6, Tuomarit 9:15, 2.Samuel 5:11, 7:2,7, 1.Kuninkaat 5:13,20,22,24, 6:9,10,15,16,18,20,36, 7:2,3,7,11,12, 9:11, 10:27, 2.Kuninkaat 14:9, 19:23, Jesaja 2:13, 9:9, 14:8, 37:24, 41:19, 44:14, Jeremia 22:7,14,15,23, Hesekiel 17:3,22,23, 27:5, 31:3,8, Aamos 2:9, Sakarja 11:1,2, Psalmi 29:5, 72:13, 80:11, 104:16, 148:9, Job 40:17, Laulujen laulu 1:17, 5:15, 8:9, Esra 3:7, 1.Aikakirja 14:1, 17:1,6, 22:(3),4, 2.Aikakirja 1:15, 2:2, 9:27, 25:18

51.1. setrin oksa, haara, lehvä (viiniköynnöksen haara, ks. 1.12.)

5x: Hesekiel 17:23, 19:11, 31:7,9,12; viiniköynnöksen haara 2x: Hesekiel 17:6,7

(*dālîṭ, dālîjōṭ*) דָּלִיַת, דָּלִיּוֹת

51.2. oksa, verso (viiniköynnöksen oksa, ks. 1.18.)

5x: Hesekiel 17:22, Hoosea 14:7, Job 8:16, 14:7, 15:30; viiniköynnöksen oksa 1x: Psalmi 80:12

(*jōnéqet, jōn^eqôṭ*) יוֹנְקֵת, יוֹנְקוֹת

51.3. setrin oksa, haara, lehvä

2x: Hesekiel 31:6,8

(*secappâ, secappôṭ*) סַעְפָּה, סַעְפּוֹת

51.4. setrin oksa, haara, lehvä

2x: Hesekiel 31:5

(*sar^cappâ, sar^cappôṭ*) סַרְעָפָה, סַרְעָפּוֹת

51.5. oksa, verso

7x: 3.Mooses 23:40, Hesekiel 17:8,23, 31:3, 36:8, Malakia 3:19, Psalmi 80:11

(*ʔanâf, ʔnâfîm*) עֲנָף, עֲנָפִים

51.6. oksa (ʿft, ʿfājîm) עֵפִי, עֶפְפַּיִם
1x: Psalmit 104:12

51.7. oksa, verso (pōrâ, pūrâ, pōrôt) פֶּאֶרְהָ, פֶּאֶרְהָ, פֶּאֶרְהָ
7x: Jesaja 10:33, Hesekiel 17:6, 31:5,6,8,12,13

51.8. latva, latvus (šamméret) צִמְרֵת
5x: Hesekiel 17:3,22, 31:3,10,14

52. *Cupressus sempervirens* (Cupressaceae) — välimerensypressi, (berôš, berôšîm) בְּרוֹשׁ, בְּרוֹשִׁים
Juniperus excelsa & *J. foetidissima* (Cupressaceae) — idänkataja &
Abies ciliciaca (Pinaceae) — kilikianpihta
19x: 2.Samuel 6:5, 1.Kuninkaat 5:22,24, 6:15,34, 9:11, 2. Kuninkaat 19:23, Jesaja 14:8, 41:19, 55:13, 60:13, Hesekiel 31:8, 37:24, Hoosea 14:9, Naahum 2:4, Sakarja 11:2, Psalmit 104:17, 2.Aikakirja 2:7, 3:5

53. *Juniperus excelsa* (Cupressaceae) — idänkataja (berôšîm miššênîr) בְּרוֹשִׁים מִשְׁשַׁנִּיר
1x: Hesekiel 27:5

54. *Cupressus* sp. (Cupressaceae) — sypressi (berôt) בְּרוֹת
1x: Laulujuen laulu 1:17

55. *Cupressus* sp.? (Cupressaceae) — gofer-puu josta Nooah rakensi arkin (eš gófer) עֵץ גּוֹפֵר
1x: 1.Moses 6:14

56. *Pinus halepensis* (Pinaceae) — Jerusalemin mänty (Aleppon mänty) (eš šémen) עֵץ שֶׁמֶן
2x: Jesaja 41:19, Nehemia 8:15

57. *Juniperus phoenica* (Cupressaceae) — foinikian kataja (arâr) עֵרְעָר
2x: Jeremia 17:6, Psalmit 102:18

57.1. foinikian kataja (arôér) עֵרוּעֵר
1x: Jeremia 48:6; paikka 15x: 4.Moses 32:34, 5.Moses 2:36, 3:12, 4:48, Joosua 12:2, 13:9,16, Tuomarit 11:33, 1.Samuel 30:28, 2.Samuel 24:5, 2. Kuninkaat 10:33, Jesaja 17:2, Jeremia 48:19, Hoosea 13:25, 1.Aikakirja 5:8; Aroerin asukkaat 1x: 1.Aikakirja 11:44

58. *Cupressus* sp. (Cupressaceae) — sypressi & *Pinus* sp. (Pinaceae) — mänty (aššûr) תְּאֲשׁוּר
2x: Jesaja 41:19, 60:13

59. *Pinus pinea* (Pinaceae) — pinja (tirzâ) תִּרְזָה
1x: Jesaja 44:14

• LEHTIPUITA

60. *Pistacia atlantica* & *P. palaestina* (Anacardiaceae) — pistaasipuu (êlâ, êlîm) אֵלֶה, אֵלִים
17x: 1.Moses 35:4, Tuomarit 6:11,19, 1.Kuninkaat 13:14, Jesaja 1:29,30, 6:13, 57:5, 61:3, Hesekiel 6:13, 31:14, Hoosea 4:13, 1.Aikakirja 10:12; nimi 13x: 1.Moses 36:41, 1.Kuninkaat 16:6,8,13,14, 2. Kuninkaat 15:30, 17:1, 18:1,9, 1.Aikakirja 1:52, 4:15, 9:8 (pistaasipuulajit kasvavat vain alangolla ja sana tarkoittaaakin tammea ainakin kaikissa niissä kertomuksissa, jotka sijoittuvat vuoristoon, jossa ei kasva pistaasipuita)

60.1. pistaasipuu (allâ) אֵלֶה
1x: Joosua 24:26

61. *Quercus ithaburensis* & *Q. calliprinos* (Fagaceae) — tammi (allôn, allônîm) אֵלוֹן, אֵלוֹנִים
8x: 1.Moses 35:8, Jesaja 2:13, 6:13, 44:14, Hesekiel 27:6, Hoosea 4:13, Aamos 2:9, Sakarja 11:2; nimi 1x: 1.Aikakirja 4:37; paikka 1x: 1.Moses 35:8

61.1. tammi (êlâ) אֵלֶה
4x: 2.Samuel 18:9,10,14 (ainakin näissä paikoissa, ks. 60.)

61.2. tammi (êlôn) אֵלוֹן
nimi 2x: 1.Moses 46:14, 4.Moses 26:26; paikka 10x: 1.Moses 12:6, 13:18, 14:13, 18:1, 4.Moses 26:26, 5.Moses 11:30, Joosua 19:33, Tuomarit 4:11, 9:6,37, 1.Samuel 10:3

- 61.3. vesa, virpi (kanto- tai juurivesa) (hóter) חֹטֶר
2x: Jesaja 11:1, Sananlaskut 14:3
- 61.4. vesa, virpi (kanto- tai juurivesa) (néšer) נֶשֶׁר
4x: Jesaja 11:1, 14:19, 60:21, Daniel 11:7
- 61.5. oksa (šók, šókâ) שׁוֹךְ, שׁוֹכָה
2x: Tuomarit 9:48,49
- 62. Pterocarpus santalinus** (Fabaceae) — santelipuu
6x: 1.Kuninkaat 10:11,12, 2.Aikakirja 2:7, 9:10,11 (ʿalmóg, ʿalmuggîm, ʿalgūmîm) אֶלְמוֹג, אֶלְמוֹגִים, אֶלְמוֹגִים
- 63. Laurus nobilis** (Lauraceae) — laakeripuu (ʾóren) אֶרֶן
1x: Jesaja 44:14; nimi 1x: 1.Aikakirja 2:25
- 64. Tamarix aphylla** (Tamaricaceae) — tamariski (ʾéšēl) אֶשֶׁל
3x: 1.Mooses 21:33, 1.Samuel 22:6, 31:13
- 65. Ulmus canescens** (Ulmaceae) — jalava (gēšēem) גְּשֵׁם
1x: Jesaja 44:14
- 66. Diospyros ebenum** (Ebenaceae) — eebenpuu (hōvnê, hōvnîm) הַבְּנֵה, הַבְּנִים
1x: Hesekiel 27:15
- 67. Myrtus communis** (Myrtaceae) — myrtti (hādās, hādassîm, hādassâ) הַדָּס, הַדָּסִים (הַדָּסָה)
6x: Jesaja 41:19, 55:13, Sakarja 1:8,10,11, Nehemia 8:15; nimi 1x: Ester 2:7
- 68. Styraax officinalis** (Styracaceae) — rohtostooraksi & **Populus alba** (Salicaceae) — hopeapoppeli (livnê) לִבְנֵה
2x: 1.Mooses 30:37, Hoosea 4:13
- 69. Cassia senna** (Caesalpinaceae) — senna (palava pensas) (sēnê) סֵנָה
6x: 2.Mooses 3:2,3,4, 5.Mooses 33:16
- 70. Citrus medica** (Rutaceae) — sukaattisitruuna (seš hādâr) עֵץ הָדָר
1x: 3.Mooses 23:40
- 71. Salix alba & S. acmophylla** (Salicaceae) — paju (ʿarāvâ, ʿarāvîm) עֲרָבָה, עֲרָבִים
5x: 3.Mooses 23:40, Jesaja 15:7, 44:4, Psalmit 137:2, Job 40:22
- 72. Platanus orientalis** (Platanaceae) — idänplataani (ʿarmôn, ʿarmōnîm) עֲרֻמוֹן, עֲרֻמוֹנִים
2x: 1.Mooses 30:37, Hesekiel 31:8
- 73. Populus euphratica** (Salicaceae) — poppeli (šafsāfâ) צַפְצָפָה
1x: Hesekiel 17:5
- 74. Retama raetam** (Fabaceae) — kinsteripensas, retama (rótem, rētāmîm) רֶתֶם, רֶתְמִים
4x: 1.Kuninkaat 19:4,5, Psalmit 120:4, Job 30:4
- 75. Acacia raddiana** (Mimosaceae) — akaasiapuu (šittâ, šittîm) שִׁטָּה, שִׁטִּים
28x: 2.Mooses 25:5,10,13,23,28, 26:5,6,26,32,37, 27:1, 30:1,5, 35:7,24, 36:20,31,36, 37:1,4,10,15,25,28, 38:1,6, 5.Mooses 10:3, Jesaja 41:19
- 76. Viburnum tinus** (Caprifoliaceae) — heisi (tidhâr) תִּדְהָר
2x: Jesaja 41:19, 60:13

III. RUOHOVARTISIA LUONNONVARAISIA KASVEJA

• KUKKIA, MYRKKYKASVEJA JA RUOHOJA

- 77. *Malva sylvestris*, *M. nicaeensis*** (Malvaceae) — malva(t) & (ḥallāmūt) חַלְמוֹת
Alcea setosa (Malvaceae) — salkoruusu
1x: Job 6:6
- 78. *Artemisia herba-alba*** (Asteraceae) — koiruoho (la^{an}nâ) לְעֵנָה
8x: 5.Mooses 29:17, Jeremia 9:14, 23:15, Aamos 5:7, 6:12, Sananlaskut 5:4, Valitusvirret 3:15,19
- 79. *Atriplex halimus*** (Chenopodiaceae) — suolamaltsa (mallû^{ah}) מַלְחָה
1x: Job 30:4
- 80. *Tulipa montana*** (Liliaceae) — tulppaani (niššân, niššānîm) נִשְׁשָׁן, נִשְׁשָׁנִים
1x: Laulujen laulu 2:12
- 81. *Citrullus colocynthis*** (Cucurbitaceae) — kolokyntti (paqqū^cô^t sādê) פַּקְוֵעוֹת שְׂדֵה
1x: 2. Kuninkaat 4:39
- 82. Kedon kukkia: *Papaver rhoeas*** (Papaveraceae) — silkkiunikko, (sîs) צִיץ
Ranunculus asiaticus (Ranunculaceae) — jaloleinikki,
Chrysanthemum coronarium (Asteraceae) — kruunupäivänkakkara ja muita kedon kukkia
15x: 2.Mooses 28:36, 39:30, 3.Mooses 8:9, 4.Mooses 17:23, 1.Kuninkaat 6:18,29,32,35, Jesaja 28:1, 40:6, 7,8, Jeremia 48:9, Psalmit 103:15, Job 14:2; paikka 1x: 2.Aikakirja 20:16
- 83. *Ricinus communis*** (Euphorbiaceae) — risiinikasvi (qīqājôn) קִיקְיוֹן
5x: Joona 4:6,7,9,10
- 84. *Conium maculatum*** (Apiaceae) — myrkkukatko (rôš) רֹאשׁ, רוֹשׁ
12x: 5.Mooses 29:17, 32:32,33, Jeremia 8:14, 9:14, 23:15, Hoosea 10:4, Aamos 6:12, Psalmit 69:22, Job 20:16, Valitusvirret 3:5,19
- 85. Liljoja: *Lilium candidum*** (Liliaceae) — madonnanlilja, (šōšân, šōšannîm) שׁוֹשַׁן, שׁוֹשַׁנִּים
Pancratium maritimum (Amaryllidaceae) &
Narcissus maritimum (Amaryllidaceae) — narsissi ja muita liljakasveja yms.
11x: 1.Kuninkaat 7:22,26, Psalmit 45:1, 69:1, 80:1, Laulujen laulu 2:16, 4:5, 5:13, 6:2,3, 7:3
- 86. *Hyoscyamus aureus* & *H. muticus*** (Solanaceae) — hullukaali (šikk^erônâ) שִׁכְרֹנָה
1x: Joosua 15:11

• VESIKASVEJA

- 87. *Schoenoplectus lacustris*** (Cyperaceae) — järvikaisla (ʔaǧmôn) אֲגַמּוֹן
5x: Jesaja 9:13, 19:15, 58:5, Job 40:26, 41:12
- 88. *Cyperus papyrus*** (Cyperaceae) — papyruskaisla (gomê) גּוֹמָא
4x: 2.Mooses 2:3, Jesaja 18:2, 35:7, Job 8:11
- 89. *Typha australis*** (Typhaceae) — osmankäämi (sûf) סוּף
4x: 2.Mooses 2:3,5, Jesaja 19:6, Joona 2:6; paikka 1x: 5.Mooses 1:1; Kaislameri 23x: 2.Mooses 13:18, 15:4,22, 23:31, 4.Mooses 14:25, 21:4, 33:10,11, 5.Mooses 1:40, 2:1, 11:4, Joosua 2:10, 4:23, 24:6, Tuomarit 11:16, 1.Kuninkaat 9:26, Jeremia 49:21, Psalmit 106:7,9,22, 136:13,15, Nehemia 9:9
- 90. *Phragmites australis*** (Poaceae) — järviruoko (inkivääriruoho, ks. 39.) (qānê) קָנֵה
32x: 1.Mooses 41:5,22, 1.Kuninkaat 4:15, 2.Kuninkaat 18:21, Jesaja 19:6, 35:7, 36:6, 42:3, 46:6, Hesekiel 29:6, 40:3,5,6,7,8, 41:8, 42:16,17,18,19, 42:16,17,18,19, Psalmit 68:31, Job 40:21
- 90.1. järviruoko, kaisla, jokin vesikasvi (ʔevê) אֵבֶה
1x: Job 9:26
- 90.2. järviruoko, ruovikko, kaisla, kaislikko (ʔahû) אַחֻו
3x: 1.Mooses 41:2,18, Job 8:11

• OHDAKKEITA JA ORJANTAPPUROITA

- 91. Piikkikasveja: *Echinops viscosus* (Asteraceae) — karttaohdake, *Silybum marianum* (Asteraceae) — maarianohdake, *Nothobasis syriaca* (Asteraceae) sekä muita ohdakkeita, orjantappuroita ja piikkikasveja**
- 91.1. ohdake, orjantappura, piikkikasvi (barqân, barqânîm) בַּרְקָן, בַּרְקָנִים
2x: Tuomarit 8:7,16
- 91.2. ohdake, orjantappura, piikkikasvi (nah^{al}lôl, nah^{al}lôlîm) נְהַלֹּל, נְהַלֹּלִים
1x: Jesaja 7:19
- 91.3. ohdake, orjantappura, piikkikasvi (na^{ca}šûš, na^{ca}šûšîm) נַעֲצוּץ, נַעֲצוּצִים
2x: Jesaja 7:19, 55:13
- 91.4. ohdake, orjantappura, piikkikasvi (sillôn, sallônîm) סִלּוֹן, סִלּוֹנִים
2x: Hesekiel 2:6, 28:24
- 91.5. ohdake, orjantappura, piikkikasvi (skorpioni) (ʿagrâv, ʿagrabbîm) עַקְרָב, עַקְרָבִים
4x: 1.Kuninkaat 12:11,14, 2.Aikakirja 10:11,14; skorpioni 2x: 5.Moosek 8:15, Hesekiel 2:6
- 91.6. ohdake, orjantappura, piikkikasvi (qôš, qôšîm) קוֹץ, קוֹצִים
12x: 1.Moosek 3:18, 2.Moosek 22:5, Tuomarit 8:7,16, 2.Samuel 23:6, Jesaja 32:13, 33:12, Jeremia 4:3, 12:13, Hesekiel 28:24, Hoosea 10:8, Psalmit 118:12
- 91.7. ohdake, orjantappura, piikkikasvi (qimmôš) קַמּוֹשׁ
2x: Jesaja 34:13, Hoosea 9:6
- 91.8. ohdake, orjantappura, piikkikasvi (qimm^ešôn, qimm^ešônîm) קַמְשׁוֹן, קַמְשׁוֹנִים
1x: Sananlaskut 24:31
- 91.9. ohdake, orjantappura, piikkikasvi (šájit) שֵׁיִת
7x: Jesaja 5:6, 7:23,24,25, 9:17, 10:7, 27:4
- 91.10. ohdake, orjantappura, piikkikasvi (šāmîr) שָׁמִיר
8x: Jesaja 5:6, 7:23,24,25, 9:17, 10:17, 27:4, 32:13
- 92. *Gundelia tournefortii* (Asteraceae) — gundelia** (hārûl, h^arullîm) חֲרוּל, חֲרוּלִים
3x: Sefanja 2:9, Sananlaskut 24:31, Job 30:7
- 93. *Centaurea iberica* (Asteraceae) — kaunokki** (dardár) דַּרְדָּר
2x: 1.Moosek 3:18, Hoosea 10:8
- 94. *Solanum incanum* (Solanaceae) — piikkikoiso** (hédeq) חֶדֶק
2x: Miika 7:4, Sa15:19
- 95. *Scolymus* spp. (Cichoriaceae) — kultaohdake** (hôḫ, hōḫîm) חוּת, חוּתִים
10x: 2.Kuninkaat 14:9, Jesaja 34:13, Hoosea 9:6, Sananlaskut 26:9, Job 31:40, 40:26, Laulujen laulu 2:2, 2.Aikakirja 25:18
- 96. *Sarcopoterium spinosum* (Rosaceae) — piikkiluppio** (sîr, sîrîm) סִיר, סִירִים
4x: Jesaja 34:13, Hoosea 2:8, Naahum 1:10, Saarnaaja 7:6
- 97. *Urtica urens* — rautanokkonen & *U. pilulifera* (Urticaceae) — pallonokkonen**
- 97.1. nokkonen (sārâv, sārāvîm) סָרָב, סָרָבִים
1x: Hesekiel 2:6
- 97.2. nokkonen (sirpád) סִרְפָד
1x: Jesaja 55:13
- 98. *Rubus sanguineus* (Rosaceae) — verivatukka** (š^enîm) צְנִינִים
2x: 4.Moosek 33:55, Joosua 23:13

IV. KIRJALLISUUSLUETTELO

- BIBLIA HEBRAICA STUTTGARTENSIA. תורה נביאים וכתובים. Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, Saksa 1997.
- Brown, Francis: THE BROWN-DRIVER-GRIGGS HEBREW AND ENGLISH LEXICON. Hendrickson, USA 2004. 8. painos. (Perustuu teokseen, William Gesenius: HANDWÖRTERBUCH ÜBER DAS ALTE TESTAMENT).
- Davidson, Benjamin: ANALYTICAL HEBREW AND CHALDEE LEXICON. Hendrickson, USA 1985.
- Delshad, Ester; Moisio, Rauha; Santala, Risto & Seppälä, Seppo (toim.): HEPREA – SUOMI SANAKIRJA. Suomen Karmel-yhdistys. Ari-paino, Saarijärvi 1981.
- Even-Shoshan, Abraham (toim.): קונקורדנציה חדשה לתנך. A NEW CONCORDANCE OF THE BIBLE. Thesaurus of the Language of the Bible. Hebrew and Aramaic. Roots, Words, Proper names, Phrases and Synonyms. המלון החדש, Israel 2000. 5. painos.
- Feinbrun-Dothan, Naomi & Danin, Avinoam: המגדיר לצמחי-בר בארץ ישראל. ANALYTICAL FLORA OF ERETZ-ISRAEL. Cana Publishing House, Jerusalem, Israel 1998, 2. painos.
- חמש מגילות. רות - שיר השירים - קהלת - איכה - אסתר. הוצאת מוסד הרב קוק ירושלים. Viisi kirjakkääröä: Ruut - Laulujen laulu - Saarnaaja - Valitusvirret - Ester. The Society for the Publication of the Bible with a Traditional Commentary, Jerusalem, Israel 1973.
- ISO RAAMATUN TIETOSANAKIRJA (3 osaa). Raamatun Tietokirja, Tikkurila 1972.
- Jastrow, Marcus: THE DICTIONARY OF THE TARGUMIM, THE TALMUD BAVLI AND YERUSHALMI, AND THE MIDRASHIC LITERATURE חורב. ה - א, Jerusalem, Israel 1903.
- JERUSALEM CROWN. כתר ירושלים. The Bible of the Hebrew University of Jerusalem. Jerusalem, Israel 2000.
- KASVIEN MAAILMA -tietosanakirja (5 osaa). Otava, Helsinki. 1979.
- Kautzsch, E. (toim.): GESENIUS' HEBREW GRAMMAR. Clarendon Press, Oxford, Englanti 1910. 2. laajennettu englantilainen painos.
- Klein, Ernst: A COMPREHENSIVE ETYMOLOGICAL DICTIONARY OF THE HEBREW LANGUAGE. Carta Jerusalem. The University of Haifa, Israel 1987.
- Liljeqvist, Matti: HEPREA – SUOMI, ARAMEA – SUOMI. VANHAN TESTAMENTIN SANAKIRJA. Aikamedia Oy, Saarijärvi 2004.
- Lippert, Wolfgang & Podlech, Dieter: VÄLIMEREN KASVIT. Tammi, Helsinki 1989.
- Mabberley, D.J.: THE PLANT-BOOK. A portable dictionary of higher plants. Cambridge, Lontoo, Englanti 1993.
- Mattila, Rauno & Virolainen, Uljas: SUBTROPIIKIN KASVIOPAS. Atena Kustannus Oy, Helsinki 1995.
- Moldenke, Harold & Moldenke Alma: PLANTS OF THE BIBLE. Dover Publications, New York, USA 1952.

- Palmén, Aulikki & Alanko, Pentti 1996: VILJELYKASVIEN NIMISTÖ. Puutarhaliitto, Helsinki.
  - Ronning, Mirja & Ben-Kiki, Lilja: ENSIMMÄINEN MOOSEKSEN KIRJA SANA SANALTA HEPREA – SUOMI SEKÄ UUSI KÄÄNNÖS. Kesset, Jerusalem, Israel 1991.
  - Ronning, Mirja: BERESHIT – ALUSSA, ENSIMMÄINEN MOOSEKSEN KIRJA. Jerusalemin Raamatuntutkijat Ky, Jerusalem, Israel 1996. 2. uudistettu painos (1992).
  - Ronning, Mirja: JOEL. OBADJA. HABAKUK. Jerusalemin Raamatuntutkijat Ky, Jerusalem, Israel 1996. 2. painos.
  - Rousi, Arne: AURINGONKUKASTA VIINIKÖYNNÖKSEEN. Ravintokasvit. WSOY 1997.
  - Press, Bob: EUROOPAN PUUT. Suomentanut ja Suomen oloihin toimittanut Pentti Alanko. Karisto, Hämeenlinna 1992.
  - Rushforth, K.: LEHTI- JA HAVUPUUT. Weilin+Göös 1982.
  - ספר האגדה מבחר האגדות שבתלמוד ובמדרשים. חלקים א - ג. הוצאת דביר • Sefer haAggada 1-3 (Valittuja kertomuksia Talmudista hepreaksi). Tel-Aviv, Israel 1960.
  - Strong, James: THE NEW STRONG'S EXPANDED DICTIONARY OF BIBLE WORDS. Thomas Nelson, USA 2001.
  - Unger, Merrill F.: RAAMATUN LUKIJAN KÄSIKIRJA. Raamatun Tietokirja, Vantaa 1986, uudistettu laitos.
  - Young, Robert: YOUNG'S ANALYTICAL CONCORDANCE TO THE BIBLE. Hendrickson, Peabody, USA 2004.
  - Zohary, Michael: PLANTS OF THE BIBLE. Cambridge, Lontoo, Englanti 1982.
-